

Narodowe Forum Muzyki

Przestrzeń dla piękna

07

lutego 2020
piątek
19:00

Wrocław, NFM, Sala Główna

Lithuanian National Symphony Orchestra

Modestas Pitrėnas – dyrygent

Lukas Geniušas – fortepian

Lithuanian National Symphony Orchestra

M.K. Čiurlionis

Program:

Mikalojus Konstantinas Čiurlionis (1875–1911) *W lesie* – poemat symfoniczny [18']

Siergiej Rachmaninow (1873–1943) *II Koncert fortepianowy c-moll* op. 18 [37']

I. Moderato

II. Adagio sostenuto

III. Allegro scherzando

Ludwig van Beethoven (1770–1827) *VI Symfonia F-dur* op. 68 „Pastoralna” [40']

I. Allegro ma non troppo. Erwachen heiterer Gefühle bei der Ankunft auf dem Lande (Obudzenie się pogodnych uczuć po przybyciu na wieś)

II. Andante molto mosso. Szene am Bach (Scena nad strumieniem)

III. Allegro. Lustiges Zusammensein der Landleute (Wesoła zabawa wieśniaków)

IV. Allegro. Gewitter und Sturm (Burza)

V. Allegretto. Hirtengesänge – frohe und dankbare Gefühle nach dem Sturm

(Pieśń pastuska – radosne i dziękczynne uczucia po burzy)

S. Rachmaninow

L. van Beethoven

BTHVN
2020

Classical **Futures.eu**

Koncert odbywa się z okazji 30-lecia odzyskania niepodległości przez Litwę i jest organizowany przy wsparciu Ministerstwa Kultury Republiki Litewskiej.

MINISTRY OF CULTURE
OF THE REPUBLIC
OF LITHUANIA

Omówienie

Agata Adamczyk

Dla Litwinów Mikalojus Konstantinas Čiurlonis jest jednym z najważniejszych kompozytorów narodowych. Postulował się językiem muzycznym charakterystycznym dla późnego romantyzmu, ale badacze odnajdują w jego stylu także wczesną zapowiedź techniki serialnej. Fenomenem litewskiego artysty jest również to, że wybitne rezultaty osiągał on nie tylko w jednej dziedzinie sztuki. Z tego powodu na gruncie polskim porównywany bywa z Mieczysławem Karłowiczem – kompozytorem i pasjonatem fotografii, Stanisławem Wyspiańskim czy Witkacym – cenionymi dramaturgami i malarzami. Čiurlonis doskonale czuł się zarówno jako muzyk, jak i malarz czy grafik.

W życiorysie litewskiego artysty odnajdziemy wiele polskich wątków. W młodości Čiurlonis kształcił się przy orkiestrze hrabiego Michała Mikotaja Ogińskiego, następnie w Warszawskim Instytucie Muzycznym u Antoniego Sygietyńskiego i Zygmunta Noskowskiego i warszawskiej Szkole Sztuk Pięknych. Przyjaźnił się także z kompozytorem Eugeniuszem Morawskim, któremu później zadedykował poemat symfoniczny *W lesie*.

Jako malarz-kompozytor Čiurlonis przez całe swoje życie dążył do osiągnięcia synkretyzmu sztuk – akcentując związki, zależności i analogie między poszczególnymi dziedzinami i przekonując, że nie ma pomiędzy nimi żadnych granic: „[...] Muzyka łączy poezję i malarstwo, ma swoją architektonikę. Malarstwo może posiadać również taką architektonikę jak muzyka i w barwach wyrażać dźwięki”. Doskonałym nośnikiem tej romantycznej idei jest m.in. poemat symfoniczny, który miał oddawać nastrój wynikający z treści pozamuzycznej dzieła, ujętej przez artystę w programie.

Pierwszą kompozycją Čiurlonisa w tym gatunku (i jednocześnie pierwszym utworem tego rodzaju w historii muzyki litewskiej) był wspomniany poemat *W lesie*. Dzieło powstawało w latach 1900–1901 i było pisane z myślą o konkursie kompozytorskim. Jury przyznało autorowi wówczas prestiżową „recenzję honorową”. Muzyka przyjęta w tej kompozycji postać lirycznego pejzażu duchowych przeżyć. Sam Čiurlonis wspominał w liście do Morawskiego, że chciał zobrażać dźwiękami jasny szum litewskich sosen.

W dalszej części dzisiejszego wieczoru usłyszymy jedno z najpopularniejszych, najchętniej wykonywanych oraz najbardziej cenionych dzieł w całej

historii literatury muzycznej. Podniósł, wirtuozowski, charyzmatyczny i namiętny *II Koncert fortepianowy c-moll* op. 18 Siergieja Rachmaninowa powstał w tych samych latach co poemat Čiurlonisa. Właśnie ta kompozycja przypieczętowała wyjście rosyjskiego twórcy z kilkuletniej depresji. Artysta dedykował ją Nikołajowi Dahlowi – terapeutcie, który pomógł mu odbudować pewność siebie utraconą w kryzysie twórczym. Rachmaninow miał wyznać, że podczas seansów hipnozy słyszał głos, który powiedział mu powstanie koncertu fortepianowego i związany z nim sukces.

Jak wiadomo, rosyjski artysta był nie tylko kompozytorem, lecz także pianistą obdarzonym wielkim talentem. Nic zatem dziwnego, że potrafił wykorzystać potencjał instrumentu – jego możliwości brzmieniowe, techniczne i fakturalne. Poza tym pisał z myślą o sobie jako wykonawcy, a taki sposób pracy gwarantował mu komfort i poczucie pewności w doborze środków. Dzieło zatem cechują niezwykle rozmach, wirtuozeria, piękne, szerokie frazy oraz dramaturgia połączona z liryzmem. Tym samym Rachmaninow stał się spadkobiercą romantycznej tradycji pianistycznej.

Sukces *II Koncertu fortepianowego* był natychmiastowy. Prawykonanie z Rachmaninowem jako solistą odbyło się 9 października 1901 r. w Moskwie. Orkiestrę poprowadził Aleksander Siloti. Kompozytor cieszył się, że „wreszcie zaświeciło [dla niego – przyp. red.] słońce”.

VI Symfonia F-dur „Pastoralna” op. 68 Ludwig van Beethoven komponował podczas pobytu w sielskich okolicach podwiedeńskiego Heiligenstadt i Baden w latach 1807–1808. Jak wspominał w jednym z listów, przebywanie wśród przyrody oprócz natchnienia przynosiło mu spokój i ukojenie. Ideę powrotu do natury oraz idyllicznego wiejskiego życia można odnaleźć już w twórczości francuskich pisarzy oświeceniowych, istotnej dla wczesnych romantyków. To właśnie w *VI Symfonii* po raz pierwszy wiedeński klasyk podporządkował formę dzieła wyrazowi pozamuzycznemu. Stał się zatem na rozdrożu między muzyką klasyczną a romantyzmem.

VI Symfonia jest zbudowana z pięciu części, którym kompozytor nadał tytuły określające charakter każdej z nich: I – *Obudzenie się pogodnych uczuć po przybyciu na wieś*; II – *Scena nad strumieniem*; III – *Wesoła zabawa wieśniaków*; IV – *Burza*; V – *Pieśń pastuska – radośnie i dziękczynne uczucia po burzy*. Celem Beethovena nie było jednak muzyczne zilustrowanie dźwięków

natury, lecz ekspresja uczuć towarzyszących człowiekowi, który na wsi odnajduje spokój ducha. I choć niektóre z fragmentów mogą nieodzownie kojarzyć się z malarstwem dźwiękowym, to jednak część pierwsza bez wątpienia ukazuje samą grę emocji. Prawykonanie dzieła odbyło się podczas niezwykle rozbudowanego programowo koncertu 22 grudnia 1808 r. w Theater an der Wien. Zostały wtedy zaprezentowane m.in. *V Symfonia c-moll op. 67*, *IV Koncert fortepianowy G-dur op. 58* i dwie części *Mszy C-dur op. 86*. To był wyjątkowo długi wieczór.

Modestas Pitrenas, fot. Dmitrij Matvejev

Modestas Pitrenas

Jest jednym z czołowych litewskich dyrygentów. W 2015 r. objął funkcję głównego dyrygenta i dyrektora artystycznego Lithuanian National Symphony Orchestra (LNSO). W 2003 r. zdobył I nagrodę i Złoty Medal w 7. Międzynarodowym Konkursie Dyrygentów im. Grzegorza Fitelberga w Katowicach oraz otrzymał nagrodę specjalną Orkiestry Symfonicznej Filharmonii Śląskiej. Modestas Pitrenas studiował dyrygenturę chóralską i operową w Mozarteum w Salzburgu, a następnie kształcił się w zakresie dyrygentury w Litewskiej Akademii Muzyki i Teatru, gdzie obecnie wykłada, a w latach 2015–2017 pełnił funkcję kierownika Wydziału Dyrygentury. Od 2018 r.

jest głównym dyrygentem w Theater St. Gallen w Szwajcarii. Wraz z LNSO, Latvian National Symphony Orchestra, Lithuanian State Symphony Orchestra oraz Lithuanian Chamber Orchestra artysta zaprezentował utwory symfoniczne w wielu krajach europejskich oraz w USA i Chinach. Ostatnio dyrygował w teatrach totewskich i litewskich, Teatrze Wielkim – Operze Narodowej w Warszawie, Deutsche Oper am Rhein w Düsseldorfie, teatrach operowych w Kolonii i Helsinkach, a także w Teatrze Bolszoi w Moskwie. W Theater St. Gallen poprowadził ponad 30 spektakli operowych i baletowych. Artysta ma w dorobku ponad 15 albumów z muzyką chóralską i symfoniczną.

Lukas Geniušas, fot. Dmitrij Matvejev

Lukas Geniušas

Urodził się w 1990 r. w Moskwie, gdzie w 2008 r. ukończył Moscow Frederic Chopin College of Music Performing. Jest laureatem nagród w prestiżowych międzynarodowych konkursach – otrzymał m.in. II nagrodę w Międzynarodowym Konkursie Pianistycznym im. Piotra Czajkowskiego w Moskwie w 2015 r. oraz II nagrodę w XVI Międzynarodowym Konkursie Pianistycznym im. Fryderyka Chopina w Warszawie w 2010 r. Ten rosyjsko-litewski pianista, chwalony za „błyskotliwość i dojrzałość” („The Guardian”), występuje z takimi orkiestrami jak m.in. Orchestre Philharmonique de Radio France, City of Birmingham Symphony Orchestra, Russian National

Orchestra, Orkiestra Teatru Maryjskiego, Victoria Symphony, Orchestre Symphonique de Montréal, Toronto Symphony Orchestra oraz Orkiestra Filharmonii Narodowej w Warszawie pod batutą takich dyrygentów jak V. Gergiev, L. Slatkin, C. Dutoit, A. Boreyko, A. Wit i D. Liss. Znany ze swojej wrodzonej ciekawości i rozległych zainteresowań muzycznych, eksploruje niezwykle szeroki repertuar – od baroku po dzieła współczesnych kompozytorów. Lubi pracę nad nowymi utworami, a także odkrywanie na nowo dzieł zapomnianych, jest ponadto zapalonym kameralistą. Wszystkie te aspekty działalności artysty znajdują odzwierciedlenie w jego cieszącej się uznaniem krytyków dyskografii, która obejmuje dzieła L. van Beethovena, J. Brahmsa, S. Rachmaninowa, F. Chopina, I. Strawińskiego, L. Desyatnikova i P. Czajkowskiego. Jego najnowsza płyta CD, z *II i V Sonatą* S. Prokofiewa, została w 2019 r. nagrodzona Diapason d'Or.

Lithuanian National Symphony Orchestra

Zespół został założony w 1940 r. przez kompozytora, dyrygenta i pianistę B. Dvarionasa. W latach 1964–2015 funkcję jego dyrektora artystycznego i I dyrygenta pełnił J. Domarkas. Jesienią 2015 r. dyrektorem

artystycznym i głównym dyrygentem orkiestry został M. Pitrenas. W ciągu roku zespół prezentuje około 50 koncertów w Sali Filharmonii Narodowej w Wilnie, a także w różnych miastach na Litwie. Odwiedził wiele krajów Europy, Azji i Ameryki Południowej, koncertując w takich miejscach jak Musikverein w Wiedniu, filharmonie w Kolonii i Berlinie, Barbican Centre w Londynie, Metropolitan Memorial Hall i Suntory Hall w Tokio, Festival Hall w Osace i Concertgebouw w Amsterdamie, a także na wielu festiwalach, takich jak m.in. Schleswig-Holstein Musik Festival, Festival Musica Romantica w Szwajcarii, Warszawska Jesień i Festiwal Wielkanocny Ludwiga van Beethovena. Orkiestrą dyrygowali m.in. J. Aleksa, V. Fedoseyev, M. Rostropowicz, K. Penderecki, K. Masur, J. Frantz, R. Hickox, Ch. Eschenbach i O. Grangean. Repertuar zespołu obejmuje utwory symfoniczne i oratoryjne minionych epok, a także muzykę współczesną, szczególnie dzieła kompozytorów litewskich. Od 1991 r. orkiestra regularnie uczestniczy w festiwalu muzyki współczesnej GAIDA. Zespół wydał liczne albumy w rodzimych i zagranicznych wytwórniach, takich jak Melodiya, Marco Polo, col legno, Ella Records, Naxos i Avie Records.

Lithuanian National Symphony Orchestra, fot. Dmitrij Matvejev

Organizator:

Wrocław
miasto spotkań

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego

NFM – instytucja kultury miasta Wrocławia współprowadzona przez: